

УДК 070-044.3(477)

## РЕФОРМУВАННЯ ДРУКОВАНИХ ЗМІ: ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Юлія БАРКОВСЬКА  
магістр

Київський національний  
університет культури  
і мистецтв

Науковий керівник — проф.,  
д-р. філол. н. Тимошик М. С.

e-mail: juliia31@ukr.net

© Барковська Ю., 2019

*Стаття присвячена актуальній проблемі — реформування друкованих засобів масової інформації, зокрема визначення її перспектив та тенденцій. У статті висвітлено результати проходження процесу перереєстрації українських друкованих засобів масової інформації державної та комунальної форм власності та редакцій видання. Відтак, розглянуто виконання положень законопроекту України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації».*

*Досліджено та проаналізовано процес роздержавлення друкованих засобів масової інформації, з'ясовано чинники, які гальмують та перешкоджають реформуванню друкованих видань, заявлених як об'єкти реформування. Зокрема виокремлено: небажання проводити перереєстрацію трудовими колективами, в яких виникає страх майбутнього існування без фінансової підтримки засновників, що передбачена державним чи місцевим бюджетом, а також конфлікти, котрі виникають на підставі передачі майна / приміщення власниками редакціям, що раніше там перебували.*

*Встановлено, що одна з основних проблем — недбала та безвідповідальна робота працівників поштового зв'язку «Укрпошта», зокрема листоноші, а саме затримка доставки деяких видань щонайменше на два тижні, або ж узагалі на кілька місяців уповільнює успішність діяльності українських друкованих засобів масової інформації.*

*Проведено статистичний аналіз реформування видань за областями протягом двох років реформування — з 1 січня 2016 року до 18 грудня 2018 року. Визначено лідерів роздержавлення, які провели перереєстрацію більш ніж 50 відсотків об'єктів реформування, зазначених «Зведеним переліком об'єктів реформування», затверджений Державним комітетом телебачення і радіомовлення.*

*У статті вказано результати у хронологічній послідовності, що представлені Державним комітетом телебачення і радіомовлення, Центром демократії та верховенства права, зокрема організаціями, які здійснюють моніторинг результатів реформування друкованих ЗМІ.*

*Останні результати представлено станом на 18 грудня 2018 року — за два тижні до офіційного завершення реформи — 1 січня 2019 року.*

**Ключові слова:** роздержавлення, перереєстрація, друковані засоби масової інформації, органи влади, засновники.

## PRINT MEDIA REFORMING: FIRST RESULTS AND PERSPECTIVES

**Barkovska Yuliia**

Kyiv National University of Culture and Arts

*The article is devoted to the actual problem of print media reforming, in particular the definition of its perspectives and trends. The article highlights re-registration processes results of Ukrainian state and public print media and publication editions. Consequently, enforcement of the Bill's provisions of Ukraine "On the Reform of State and Public Print Media" was considered.*

*The process of print media denationalization has been investigated and analyzed, factors that hinder and impede print publications reformation, declared as reform objects are found out. In particular, it is noted that there is a reluctance to carry out re-registration by labor collectives, in which exists the fear of a future existence without founders' financial support, provided by the state or local budget, as well as conflicts that arise on the basis of property/premises handover by owners to editorials that were previously there.*

*It is found that one of the main problems is the careless and irresponsible work of "Ukrposhta" postal workers, in particular postman, namely delivery delay of some editions for at least two weeks, or even, for several months, slows down the success of Ukrainian print media.*

*The statistical analysis of editions reforming has been carried out during the two years of reform — from January 1, 2016 to December 18, 2018. The leaders of denationalization, who have re-registered more than 50 percent of the reform objects specified in the "List of Reform Objects" approved by the State Committee for Television and Radio Broadcasting, have been identified.*

*The article presents results in the chronological order, that were presented by the State Committee for Television and Radio Broadcasting, the Center for Democracy and Rule of Law, and in particular organizations that monitor print media reform results.*

*The latest results are presented as at 18 December, 2018 — two weeks before the reform formal completion — January 1, 2019.*

**Key words:** denationalization, re-registration, print media, authorities, founders.

*Постановка проблеми*

Проблема реформування друкованих засобів масової інформації набрала найбільшої актуальності в 2015-2018 роки. Це був час початку здійснення за давніх реформ, які попередніми урядами неодноразово декларувалися, але реально не проводилися. Держава та влада не виконали передбачені законодавством зобов'язання щодо фінансової підтримки друкованих ЗМІ. А перед редакціями газет та журналів державної форми власності постали серйозні проблеми: нічим виплачувати заробітну плату журналістам, не вистачає коштів на техніку, папір та інші матеріали, на оплату оренди за приміщення.

Перші пропозиції щодо нагальної необхідності розв'язання цієї проблеми почали звучати в Україні наприкінці 90-х років минулого століття. За цей період було висунуто не один законопроект, не одну постанову, але не було прийнято жодного документа.

Проте, за кілька десятиліть — 26 грудня 2015 року Президентом України Петром Порошенком підписано важливий законопроект «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації», який набрав чинності з 1 січня 2016 року. Процес роздержавлення друкованих засобів масової інформації тривав до 31 грудня 2018 року та проходив у два етапи. Тому, редакції видань, що виявили бажання та ініціативу у перетворенні друкованого видання, мали можливість стати незалежними та самостійними.

При тому, із зареєстрованих 755 видань (представлених «Зведеним переліком...» 29.09.2018 р., від Держкомтелерадіо), практично за три місяці до завершення реформи кількість друкованих видань, які провели перереєстрацію, не досягла навіть половини. І, станом на 29 вересня 2018 року реформувалося всього лише 260 видань. Проте, значно ближче до завершення реформи — 18 грудня 2018 року, моніторинг «Зведеного переліку...» вказує про перереєстрацію 335 видань із уже зазначених 760. Тому, згідно вищезазначеній статистиці: тенденція роздержавлення дуже низька, що засвідчує досить незначна кількість реформованих видань — 335 із 760. Тому, згідно із законопроектом реформи, більше половини друкованих ЗМІ припинять свою діяльність уже з 1 січня 2019 року.

На думку експертів Державного комітету із питань телебачення та радіомовлення, впливовою передумовою низького рівня реформування виступає фактор безвідповідальності органів влади та трудових колективів (друкованих засобів масової інформації з великих міст України) до процесу. Причиною виступає постійне відтермінування процесу реєстрації об'єкта до проведення перереєстрації. Так, органи влади та трудовий колектив друкованих видань м. Києва, Львова, Закарпаття — великі та загалом добре фінансово забез-

печені зі сторони держави, не поспішають реформувати видання. Можливість надалі отримувати дотації від держави, боязнь самостійності та відповідальності призупинять колективи будь-що змінювати.

Оскільки реформування друкованих засобів масової інформації проходить на сучасному етапі, вивчення та опрацювання цього питання актуальне, тому потребує дослідження та обговорення. Зважаючи на те, що преса державної та комунальної форми власності знаходиться під пресингом та залежністю від засновників, тому заважає висвітлювати цікаву інформацію для читачів. А питання майна та приміщення, яке, у багатьох випадках, відбирають власники; великі податки та не виплати заробітної плати по кілька місяців зумовлюють проведення довгоочікуваного реформування друкованих засобів масової інформації.

#### *Аналіз останніх досліджень*

Проблеми роздержавлення засобів масової інформації досліджують П. Хлистун, І. Сівашова, О. Бухтатий, А. Бондарева, О. Лебедева-Гулей, зокрема, їх взаємодію із владою досліджує О. Скнаріна. Тенденції та перспективи розвитку реформування друкованих засобів масової інформації відображено в працях таких дослідників, як П. Трухан, Д. Кузін, Л. Присяжна, А. Сафаров. Розвиток районної та місцевої преси знаходимо в наукових публікаціях В. Гандзюк, Р. Маринич, І. Паславський, Т. Скобляк. Реформування друкованих засобів масової інформації, зокрема в законодавчому та конституційному контексті, зустрічається в наукових працях М. Житарюка, Д. Михальчук.

*Мета* статті — з'ясувати та визначити чинники, які гальмують процес реформування, розкрити та охарактеризувати статистику результатів, які досягнуто роздержавленням друкованих засобів масової інформації.

#### *Виклад основного матеріалу*

Преса — важлива складова інформаційного суспільства, в якому ми проживаємо. Саме друковані засоби масової інформації збагачують життя людей щоденним інформуванням суспільства.

Так, вибір преси як засобу отримання інформації підтверджується її лаконічністю, зрозумілістю та доступністю. Такої ж думки дотримується дослідник Д. Михальчук, вважаючи, що «зі зникненням газети суспільство перестане отримувати інформацію, і зовсім втратить контроль над життям місцевого населення та потрібного інформаційного забезпечення для власного життя» (Михальчук, 2016). Зокрема, дослідник Р. Маринич (2019) стверджує про низьку якість ринку преси, особливо регіональної, яка поширюється в малих містах, селах, що відрізняє її від тієї ж преси закордоном, обумовлена аспектом

органів влади серед засновників. Такої думки дотримуються й інші дослідники: Д. Кузін, І. Сівашова (2010) та ін. Крім того, «Після закінчення Другої Світової війни наявність у держави власних засобів масової інформації, особливо друкованих, розцінюється світовим суспільством як намагання контролювати і маніпулювати свідомістю своїх громадян. Державні засоби масової інформації, які створюються і контролюються державою... виконують функцію пропаганди», — висловлюється дослідник А. Сафаров (2010).

Тому, із вищезазначеного зрозуміло, що роздержавлення друкованих засобів масової інформації необхідне, а питання підтримки з боку органів влади буде цікаве та актуальне допоки існує видавнича справа та преса. Хоч для їх існування, перш за все, потрібен великий капітал, тому що кошти є важливим елементом їх існування. Тому ця тема актуальна не лише сьогодні, а й з періоду самого створення видавничої діяльності.

Україна — не перша країна, де проходить реформування преси. Так, в Хорватії, Польщі, Литві, країнах Східної Європи уже давно відбулося роздержавлення друкованих ЗМІ. А на прикладах Норвегії, Франції, Нідерландів, Швеції можна переконатися в тому, що преса може існувати без органів влади, як засновників. Проте, в цих країнах державні органи допомагають виданням за спеціальними умовами, серед яких: податкові пільги та їх зниження, спеціальні занижені ціни на послуги поштових перевезень. Введення таких умов для українських редакцій може значно полегшити їх роботу.

Редактор Н. Голованова стверджує про значимість місцевих, районних газет та заявляє: «Газети, особливо в провінції, — це найпотужніші інтелектуальні осередки, це центри місцевих Всесвітів. І, між іншим, чим їх більше, тим всім легше дихається, тим все здоровіше в місцевому суспільстві» (Черемних, 2006, с. 27).

Ми не можемо не погодитися із цією позицією, оскільки газета — це найперший інформатор міста чи села. Місцева газета наповнена найважливішими новинами своєї місцевості, публікуючи все, що відбувається в суспільстві. Головне завдання преси — проінформувати свою аудиторію. Подібні думки висловлюють в наукових публікаціях В. Гандзюк, Р. Маринич та А. Бондарева, досліджуючи розвиток регіональної преси.

Так, ще на кінець червня 2016 року переважна кількість редакцій налаштувалася на роздержавлення. Серед них на проведення першого етапу реформування газети було надіслано близько 200 заявок від редакцій, а для участі в другому етапі — понад 250 заяв (Войцехівська, 2016, с. 38).

Зауважимо також, що за період проведення реформи законопроект зазнає змін, вносяться корегування та доповнення. Це дозволяє

виправляти набуті недоліки і спрямовувати їх на майбутнє — на наступний етап реформи. А перелік видань, які прагнуть пройти роздержавлення, постійно змінюється і оновлюється. Проте, за період реформування видання зіткнулися із перешкодою зі сторони органів влади — заборонаю, проголосувавши проти, перереєстрації видання, не бажаючи виходити зі складу засновників чи співзасновників. Адже їх головним острахом є втрата видання, яке було під контролем. Майже всі органи влади — 91% не хочуть прощатися із виданнями, та не планують проводити реформування, і майже 54% не виконують зобов'язань — виходу із засновників та припинення контролю друкованих ЗМІ, які їм належали («Аналіз стану реформування», 2017). При цьому головна зацікавленість в подачі усього матеріалу належить творчим колективам, оскільки саме для них важливе це роздержавлення (Черемних, 2017).

З метою поліпшення навичок та умінь журналістів, впровадження новітніх систем на світовому рівні в роботу журналістського колективу для створення нового та якісного мультимедійного матеріалу, який зробить видання не лише цікавим для читача, а й прибутковим — завдання нового проекту, що запущений координатором проєктів ОБСЄ в Україні за участі Державного комітету із питань телебачення та радіомовлення. Проєкт скоординований з липня 2016 року. Оскільки одним із недоліків відсутності високих тиражів видання стає не лише фінансова сторона, але й досить нецікавий контент, представлений в газетній сфері — навички, отримані в проєкті, допоможуть усунути цей недолік.

Крім того, за підтримки голови Національної спілки журналістів України та представників Державного комітету телебачення і радіомовлення України 14 листопада 2017 року проведений онлайн-курс «Від комунальних до незалежних медіа: покрокова інструкція для редакторів». Він спрямований на допомогу виданням навчитися працювати із важливими складовими: роботою з рекламою та продажі по передплаті та в роздріб («Експерти представили», 2017).

Розглянемо результати моніторингу першого етапу реформування, підготовленого Державним комітетом телебачення та радіомовлення. Так, 6 квітня 2017 року отримано перші результати перереєстрації: за цей час з 244 видань, підготовлених до першого етапу реформування, перереєстрацію проведено лише в 17 виданнях (Черемних, 2017).

Серед видань, які належать органам влади, за даними Державного комітету телебачення та радіомовлення станом на 17 травня 2017 року лише два видання провели реформування — газета «Пенсійний кур'єр» та журнал «Вісник Пенсійного Фонду України», які належать Пенсійному фонду України. Засновником після перереєстрації дру-

кованих ЗМІ та редакції зазначено Товариство з обмеженою відповідальністю «Українська соціальна медіа-група».

Крім того, журнал «Вісник державної служби України», заснований Національним агентством України з питань державної служби, припинив друк та виключений із реєстру друкованих засобів масової інформації. Міністерство охорони здоров'я вийшло зі співзасновників журналу «Клінічна хірургія», після чого видання стало приватною редакцією. Також, серед претендентів вийти зі співзасновників є Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру з журналом «Землепорядний вісник», який зазначений на перший етап реформування (Кулина, 2018b).

Проте, результати першого року роздержавлення — до кінця 2016 року, вказують про відсутність перереєстрованих об'єктів реформування. Зокрема, вагомою перешкодою відсутності результатів першого етапу 2016 року є запізнення (протягом близько 10 місяців) ухвалення нормативно-правових актів, постанови Кабінету Міністрів України №848 як важливої складової початку проведення процесу реформування (Сівашова, 2010).

Для аналізу реформи звернемося до моніторингу, проведеного Організацією з безпеки та співробітництва в Європі, під назвою «Огляд процесу та виклики реформування комунальної преси». Дані статистики реформування видань вказано період вересень-грудень 2017 року. Так, за даними моніторингу, на стадії реформування перебувають 596 комунальних видань, проте, з їх числа 55%, що становить 328 редакції, не проходять реформування. Причинами вказано:

- 1) очікування фінансової підтримки від держави;
- 2) зволікання та відтермінування початку реформування;
- 3) прагнення відтермінувати період завершення процесу;
- 4) очікування зміни законодавства та отримання допомоги.

Проте, 128 редакцій успішно завершили реформування, ще 140 видань перебували в процесі перереєстрації.

Оскільки, зведений перелік об'єктів реформування перебував у постійному оновленні, із 697 друкованих видань, зазначених у переліку станом на вересень-грудень 2017 року, 638 друкованих ЗМІ — комунальні видання, з яких 596 підлягають реформуванню.

Зокрема, за результатами реформування станом на вересень-грудень 2017 року, найбільша кількість реформованих видань у Вінницькій, Хмельницькій, Тернопільській та Сумській областях. Проте, найнижчі показники реформованих друкованих засобів масової інформації спостерігаються в Закарпатській, Київській та Львівській областях. Оскільки, як неодноразово зазначалося, причиною низького реформування серед цих областей вказується фінансування органами влади.

Крім того, суттєвими перешкодами, згідно опитування серед українських редакцій (196 опитаних редакцій) Українською асоціацією медіа бізнесу станом на грудень 2017 року, виділено:

- 45% (87 редакцій) вказують про відсутність проблем під час проходження реформування;
- 18% (37 редакцій) ще не відчули труднощів, оскільки лише почали реформування;
- 16% (31 редакція) заявляють про проблему з укладанням договору про висвітлення діяльності органів влади та 16% мають проблеми із підготовкою документів. Проте, 52% редакцій уже заявили про укладання договорів із державними органами;
- 13% (25 редакцій) скаржаться на перешкоди зі сторони засновників у проведенні роздержавлення, тобто відсутність рішення, або зволікання з ухваленням;
- 11% (22 редакції) заявляють про порушення права на пільгову оренду майна, яке передбачене законопроектом. Усього лише 50% його отримали;
- 5% (10 редакцій) заявляють про тиск засновників на колектив, або ж конфліктні ситуації в колективі;
- 4% (8 редакцій) вказують на неможливість проведення реформи відповідно до законодавства.
- 81% регіональних та 72% центральних ЗМІ перебувають під тиском органів влади — такі опитування проведено виданням «Телекритика» серед журналістів державних засобів масової інформації (відповідь надали 86, 2 % журналістів) (Сівашова, 2010).

Звернемося до моніторингу реформування Української асоціації медіа бізнесу, в якому вказано: станом на 2 січня 2018 року відсоток реформованої преси склав 21% (148 видань), з-поміж яких 22% комунальних та всього лише 9% державних видань. Ще 143 видання перебувають в процесі реформування, проте його завершення може затриматися до середини 2019 року.

Тому, з урахуванням довготривалості та багатоетапності процесу реформування, важливо завчасне вирішення, задля уникнення будь-яких тривалих перешкод (Кулина, 2018а).

За даними Державного комітету телебачення та радіомовлення у липні 2018 року реформування провели 31% комунальних та 17% державних видань, тобто лише 218 друкованих засобів масової інформації із загального переліку об'єктів («Українська асоціація», 2017).

Натомість, голова Державного комітету О. Наливайко фіксує дані, за якими на території України працює 749 видань, з яких 662 — комунальні, 87 — державні. З них пройшло реформування 220 видань — 205 комунальних та лише 15 державних. Проте, 50-60 видань ще в роздумі (Остапа, 2018).



Лідером реформування друкованих засобів масової інформації виступає Сумська область. Це зумовлено відсутністю необхідних дотацій, які в 2017 році становили всього 2% загального обігу, для порівняння, столичні видання отримали 57, 9% державної допомоги. Такі дані подає Центр демократії та верховенства права.

У сусідніх областях — Львівській та Тернопільській, у березні показники реформування дуже відрізняються: у Тернопільській області 45% реформованих газет, а у Львівській області — 5%. Серед столичних видань до 1 березня реформування пройшла лише газета «Дніпровський проспект» із м. Українка (Черемних, 2018).

За даними моніторингу Центру демократії та верховенства права, проведеного в січні 2018 року, зазначається про реформування 10 державних видань та 9 ліквідованих. Проте, при повторному моніторингу, здійсненому 1 серпня 2018 року, було встановлено: з 43 державних видань, які підлягають реформуванню, перереєстрацію пройшли ще 15 видань. Так, результат реформування державних видань досить невтішний та негативний. Опираючись на можливість роздержавлення до кінця 2018 року, Верховна Рада не реформувала ще жодного свого видання, не поспішаючи із цим процесом. Міністерство юстиції також ігнорує будь-які запити про стан реформування підпорядкованих їм видань, серед яких понад 30 друкованих ЗМІ. Також серед нерепформованих видань, у зв'язку з халатним ставленням трудового колективу, які не надіслали пропозиції про спосіб реформування, стали Міністерство соціальної політики та Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Так, газети Міністерства оборони, серед яких 2 видання: газета «Народна армія» та журнал «Військо України» — теж ще не реформовані. Крім того, з 31 грудня 2018 року свою діяльність завершать газета «Прикордонник України» та журнал «Кордон», які належать Адміністрації державної прикордонної служби.

Слід вказати, що з усього переліку державних органів лише 4 органи, серед яких Антимонопольний комітет України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, Пенсійний фонд України реформували всі друковані видання, які їм належали. А Міністерство охорони здоров'я провело реформування половини видань (Кулина, 2018b).

Відсутність очікуваних результатів та складність у проходженні реформування зумовлює громадські організації та спілки активно займатися коригуванням та внесенням змін до законодавства. Таким чином, було запропоновано організаціями та Комітетом Верховної Ради законопроект №8441 від 8 червня 2018 року із такими положеннями:

1. У разі бездіяльності засновника, тобто органа влади, редакції надається можливість збереження певних майнових прав та збереження назви видання.
2. Засновник не має права звільняти редакторів без згоди трудового колективу.
3. Редакціям надається ще одна можливість запропонувати свій спосіб роздержавлення та проведення виходу зі складу органів влади (Сівашова, 2010).

За даними дослідження ОБСЄ, в період з 31 грудня 2016 року до 1 вересня 2018 року, з 660 комунальних видань перереєстрацію пройшли лише 225 газет, враховуючи те, що за перші три місяці реформи перереєстрацію здійснили лише 6 видань. Ситуація із державними виданнями значно гірша, оскільки з 92 газет, більш ніж за півтора роки реформування перереєструвалось лише 16. Наразі, ці показники є дуже низькими. З урахуванням завершення реформування в найближчі дні, можна зробити невтішний висновок: з початку 2019 року на ринку преси буде інтенсивне його скорочення.

Варто звернути увагу на те, що станом на 1 вересня 2018 року до перереєстрації заявлено 752 видання, з яких реформовані лише 241: 225 комунальних друкованих засобів масової інформації та 16 державних. Комунальні та державні газети є передовими і прогресуючими щодо реформування. Так, державні друковані ЗМІ, на відміну від комунальних, можуть бути перетворені в офіційні друковані видання. Щодо темпів перетворення: за два роки реформування незалежними стали 34% комунальних і лише 17% державних видань, на які поширюється дія Закону «Про реформування державних і комунальних друкованих ЗМІ» («511 друкованих видань», 2018).

Результати проведеного моніторингу Державного комітету телебачення і радіомовлення України 1 липня 2018 року та 29 вересня 2018 року відрізняються зовсім незначним збільшенням реформованих видань. Таким чином, за кілька місяців з 218 перереєстрованих видань їх кількість збільшилася до 260, хоча це зовсім невелика різниця, враховуючи той факт, що під реформування підлягали уже 755 видань, які зазначено в офіційному документі «Зведеному переліку об'єктів реформування». Саме документом «Зведеного переліку об'єктів реформування» станом на 29 вересня 2018 року вказується про перереєстрацію 260 друкованих засобів масової інформації.

Проведемо моніторинг перших результатів, затверджених офіційним представником — Державним комітетом телебачення і радіомовлення України. Проте, за більш ніж півтора місяці кількість реформованих друкованих засобів масової інформації збільшилась — 335 видань із 760, зазначених «Зведеним переліком об'єктів реформування» на 18 грудня 2018 рік (див. табл. 1).

Реформування друкованих засобів масової інформації, станом на 29.09.2018 р. та 18.12.2018 р.								
Назва області	Кількість видань, зазначених в «Зведеному переліку», які підлягають реформуванню		Кількість видань, які не виходять друком (проте зазначені в «Зведеному переліку»)		Кількість реформованих видань		Кількість видань, які перебувають в процесі реформування на період:	
	29.09.2018	18.12.18	29.09.18	18.12.18	29.09.18	18.12.18	29.09.18	18.12.18
Державні ЗМІ	92	98	7	18	19	20	51	39
м. Київ	4	4	1	1	-	-	3	3
Вінницька обл.	35	35	-	-	20	24	15	11
Волинська обл.	20	20	-	-	8	12	11	7
Дніпропетровська обл.	44	43	10	10	8	12	24	19
Донецька обл.	18	18	-	-	5	7	10	8
Житомирська обл.	28	28	1	1	13	18	11	8
Закарпатська обл.	32	31	15	14	-	1	14	13
Запорізька обл.	24	24	1	1	10	14	10	7
Івано-Франківська обл.	22	22	-	-	5	7	16	14
Київська обл.	39	39	1	2	5	9	29	24
Кіровоградська обл.	28	28	-	-	9	13	16	13
Луганська обл.	17	17	-	-	7	8	9	8
Львівська обл.	40	41	2	10	3	6	24	23
Миколаївська обл.	26	26	-	-	16	19	9	6
Одеська обл.	34	35	1	3	9	11	20	18
Полтавська обл.	30	30	-	1	11	23	17	5
Рівненська обл.	21	21	-	1	13	15	7	4
Сумська обл.	22	22	2	2	11	13	7	6
Тернопільська обл.	21	21	1	1	12	17	7	2
Харківська обл.	32	32	-	-	18	19	12	11
Херсонська обл.	24	23	1	1	10	15	10	4
Хмельницька обл.	26	27	1	2	12	14	13	11
Черкаська обл.	34	35	5	7	15	21	12	6
Чернівецька обл.	14	14	-	-	8	9	5	4
Чернігівська обл.	26	26	-	-	15	16	10	9

Таблиця 1. Реформування друкованих засобів масової інформації, станом на 29.09.2018 р. та 18.12.2018 р.

Таким чином, на кінець вересня 2018 року найбільша кількість видань представлена Дніпропетровською областю — 44, хоча 10 з них не виходять друком, на другому місці — Львівська — 40 видань (2 не виходять), Вінницька область — 35 видань. В процесі перереєстрації найбільшу кількість видань реформовано у Вінницькій області — 20 видань, ще 15 перебувають у процесі роздержавлення. Більшу половину видань — 16 із 26 — реформовано у Миколаївській області. Також до переліку об-

ластей можна віднести Рівненську та Тернопільську області — 12/13 видань із 21, Сумську область, яка реформувала половину — 11 із 22 видань, та Харківську — 18 із 32 друкованих ЗМІ. Натомість, місто Київ взагалі ще не реформувало видання Кабінету Міністрів України, з яких 4 видання представлені до реформування, і на той момент вони перебували в процесі реформування. Із досить негативними результатами реформування виступають Донецька область — 5 із 18 друкованих ЗМІ, Івано-Франківська область — 5 із 22, Кіровоградська — 9 із 28, Одеська область — 9 із 34. Найгірші результати реформування: Дніпропетровська, Закарпатська, Київська та Львівська області: Дніпропетровська область, яка зі своїх 44 видань реформувала лише 8, Київська область реформувала лише 5 видань з 39, Львівська зі своїх 40 реформувала 3 видання, та Закарпатська область, яка на той час не реформувала ще жодного видання. Проте, навіть за півтора місяці показники реформованих видань не надто збільшилися. Згідно зі статистикою, найкращий результат роздержавлення й надалі належить невеликим областям — Сумській, Вінницькій, Тернопільській, а найгірший — Київській, Львівській областям, Закарпаттю. Крім того, за два тижні до завершення реформування перереєстрація столичних видань так і не відбулася.

#### *Висновки*

Проведений аналіз засвідчив, що найгірші результати роздержавлення спостерігалися у тих областях, які отримували дотації від держави, в зв'язку з цим, процес реформування у них проходив досить повільно. Області, які провели роздержавлення більшої половини видань, загалом отримували зовсім незначну допомогу з державного бюджету, або ця допомога взагалі відсутня.

Дослідивши та проаналізувавши перший та другий етап реформування, окреслюються основні проблеми, які виникають під час процесу роздержавлення у комунальних медіа. І їх виникнення відбувається, перш за все, із застосування самого Закону про роздержавлення, який не дуже зрозумілий, ще й містить положення, які суперечать один одному. З іншого боку, далеко не всі засновники відпускають редакції газет відразу. Іноді вони намагаються звільнити редактора, а на його місце поставити когось більш лояльного до влади чи роблять спроби за рахунок майна редакції погасити зобов'язання, що прямо заборонено законодавством.

Попри те, що більшість регіональних видань без особливого ентузіазму сприйняли новий Закон, реформування все одно їх не оминуло: якщо до 1 січня 2019 р. вони не обрали для себе спосіб реформування, їх діяльність була припинена.

Варто зауважити, що проведена реформа не забезпечила газетам стовідсоткової зміни, вона лише дала поштовх для самостійного розвитку та досягнення поставлених цілей.

В Україні, із досить жорсткими умовами, які створили органи влади, видання може стати успішним та конкурентоздатним лише за умови чіткої позиції, продуманої стратегії роботи та цікавого, якісного матеріалу. Таких видань нині в Україні зовсім мало, вони обходяться без реформування, оскільки довгі роки працюють лише розраховуючи на власні сили, не чекаючи жодної допомоги з державного бюджету.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз стану реформування друкованих ЗМІ центральних органів влади. (2017). *Детектор Медіа*. Взято з <https://detector.media/rinok/article/126344/2017-05-26-analiz-stanu-reformuvannya-drukovanikh-zmi-tsentralnikh-organiv-vladi/>.
2. Войцехівська, О. (2016). Велика проблема на шляху медійних реформ — це бойкот окремих органів місцевої влади. *Журналіст України*, 7–8, 38–39.
3. Експерти представили онлайн-курс «Від комунальних до незалежних медіа: покрокова інструкція для редакторів». (2017). *Детектор Медіа*. Взято з <https://detector.media/rinok/article/131930/2017-11-14-eksperti-predstavili-onlain-kurs-vid-komunalnikh-do-nezaleznykh-media-pokrokovaya-instruktsiya-dlya-redaktoriv/>.
4. Кулина, К. (2018а). Встигнути у 2018-му: план дій для успішного завершення роздержавлення. *Детектор Медіа*. Взято з <https://detector.media/rinok/article/133736/2018-01-16-vstignuti-u-2018-mu-plan-dii-dlya-uspishnogo-zavershennya-rozderzhavleniya/>.
5. Кулина, К. (2018b). Реформування державної преси: де поступ? *Детектор Медіа*. Взято з <https://detector.media/rinok/article/140586/2018-09-03-reformuvannya-derzhavnoi-presi-de-postup/>.
6. Маринич, Р. С. (2019). Сучасний стан і перспективи розвитку регіональної преси в Україні. *Наукове мислення*. Взято з <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/45-p-yatnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/274-suchasnyj-stan-i-perspektivi-rozvitku-regionalnoji-presi-v-ukrajini>.
7. Михальчук, Д. С. (2016). Конституційні засади діяльності друкованих засобів масової інформації в контексті: перспективи та наслідки реформування. В *Європейська інтеграція України: сучасний стан та перспективи розвитку: 2016 рік* (с. 53–55). Київ.
8. Остапа, С. (2018). Комунальні друковані видання реформуються вдвічі швидше, ніж державні — експерти. *Детектор Медіа*. Взято з <https://detector.media/infospace/article/139479/2018-07-19-komunalni-drukovani-vidannya-reformuyutsya-vdvichi-shvidshe-nizh-derzhavni-eksperti/>.
9. 511 друкованих видань можуть зникнути вже наступного року. (2018). *Центр демократії та верховенства права*. Взято з <https://cedem.org.ua/news/511-drukovanyh-vydan-mozhut-znyknuty-vzhe-nastupnogo-roku/>.
10. Сафаров, А. Ф. (2010). Порівняльний аналіз процесу роздержавлення друкованих засобів масової інформації в країнах Східної Європи і в Україні. *Українська асоціація видавців періодичної преси*. Взято з <http://www.uapp.org/privatizationlaw/9198.html>.

11. Сівашова, І. (2010). Роздержавлення друкованих засобів масової інформації в контексті розвитку інформаційного простору України. *Вісник Книжкової палати*, 7, 41–43.
12. Українська асоціація видавців періодичної преси (2017). *Огляд процесу та виклики реформування комунальної преси*. OSCE. Взято з <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/364211?download=true>.
13. Черемних, В. (2006). Хто і чому створює нові медіа? *Журналіст України*, 9, 23–30.
14. Черемних, В. (2017). Роздержавлення ЗМІ і Держкомтелерадіо: рух навіпоматки. *Детектор Медіа*. Взято з <https://detector.media/rinok/article/125229/2017-04-19-rozderzhavlennya-zmi-i-derzhkomtelradio-rukhnavpomatski/>.
15. Черемних, В. (2018). Роздержавлення ЗМІ: до кінця реформи 9 місяців і 554 nereformovanih vidannya. *Детектор Медіа*. Взято з <https://detector.media/rinok/article/135988/2018-03-26-rozderzhavlennya-zmi-do-kintsya-reformi-9-misyatsiv-i-554-nereformovanikh-vidannya/>.

## REFERENCES

1. Analiz stanu reformuvannya drukovanykh ZMI tsentralnykh orhaniv vlady [Analysis of the state of reform of printed mass media of central government]. (2017). *Detektor Media*. Retrieved from <https://detector.media/rinok/article/126344/2017-05-26-analiz-stanu-reformuvannya-drukovanikh-zmi-tsentralnykh-organiv-vladi/>. [In Ukrainian].
2. Cheremnykh, V. (2006). Khto i chomu stvoriuie novi media? [Who creates new media and why?]. *Zhurnalist Ukrainy*, 9, 23–30. [In Ukrainian].
3. Cheremnykh, V. (2017). Rozderzhavlennia ZMI i Derzhkomtelradio: rukh navpomatsky [Denationalization of the mass media and the State Television and Radio Broadcasting Committee: movement in the face]. *Detektor Media*. Retrieved from <https://detector.media/rinok/article/125229/2017-04-19-rozderzhavlennya-zmi-i-derzhkomtelradio-rukhnavpomatski/>. [In Ukrainian].
4. Cheremnykh, V. (2018). Rozderzhavlennia ZMI: do kintsia reformy 9 misiatsiv i 554 nereformovanykh vydannia [Denationalization of the media: by the end of the reform of 9 months and 554 unreformed editions]. *Detektor Media*. Retrieved from <https://detector.media/rinok/article/135988/2018-03-26-rozderzhavlennya-zmi-do-kintsya-reformi-9-misyatsiv-i-554-nereformovanikh-vidannya/>. [In Ukrainian].
5. Eksperty predstavly onlain-kurs «Vid komunalnykh do nezaleznykh media: pokrokovia instruktsiia dlia redaktoriv» [The experts presented an online course «From Utilities to Independent Media: A Step by Step Guide for Editors»]. (2017). *Detektor Media*. Retrieved from <https://detector.media/rinok/article/131930/2017-11-14-eksperti-predstavili-onlain-kurs-vid-komunalnykh-do-nezaleznykh-media-pokrokovia-instruktsiya-dlya-redaktoriv/>. [In Ukrainian].
6. 511 drukovanykh vydan mozhut znyknuty v zhe nastupnogo roku [511 printed publications may disappear as early as next year]. (2018). *Tsentr demokratii ta verkhovnstva prava*. Retrieved from <https://cedem.org.ua/news/511-drukovanyh-vydan-mozhut-znyknuty-v-zhe-nastupnogo-roku/>. [In Ukrainian].
7. Kulyna, K. (2018a). Vstyhnuty u 2018-mu: plan dii dlia uspishnogo zavershennia rozderzhavlennia [Make it to 2018: an action plan for the successful completion of denationalization]. *Detektor Media*. Retrieved from <https://detector.media/>

- rinok/article/133736/2018-01-16-vstignuti-u-2018-mu-plan-dii-dlya-uspishnogo-zavershennya-rozderzhavlennya/. [In Ukrainian].
8. Kulyna, K. (2018b). Reformuvannia derzhavnoi presy: de postup? [Reforming the state press: where is the progress?]. *Detektor Media*. Retrieved from <https://detector.media/rinok/article/140586/2018-09-03-reformuvannya-derzhavnoi-presi-de-postup/>. [In Ukrainian].
  9. Marynych, R. S. (2019). Suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku rehionalnoi presy v Ukraini [The current state and prospects of the regional press in Ukraine]. *Naukove myslennia*. Retrieved from <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/45-p-yatnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/274-suchasnij-stan-i-perspektivi-rozvitku-regionalnoi-presi-v-ukrajini>. [In Ukrainian].
  10. Mykhalchuk, D. S. (2016). Konstytutsiini zasady diialnosti drukovanykh zasobiv masovoi informatsii v konteksti: perspektyvy ta naslidky reformuvannia [Constitutional Principles of the Activity of the Printed Media in the Context: Prospects and Consequences of Reform]. In *Yevropeiska intehratsiia Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku: 2016 rik* [European Integration of Ukraine: Current State and Development Prospects: 2016] (pp. 53–55). Kyiv. [In Ukrainian].
  11. Ostapa, S. (2018). Komunalni drukovani vydannia reformuiutsia vdvichi shvydshe, nizh derzhavni — eksperty [Public editions are reformed twice as fast as government experts]. *Detektor Media*. Retrieved from <https://detector.media/infospace/article/139479/2018-07-19-komunalni-drukovani-vidannya-reformuyutsya-ndvichi-shvidshe-nizh-derzhavni-eksperti/>. [In Ukrainian].
  12. Safarov, A. F. (2010). Porivnialnyi analiz protsesu rozderzhavlennia drukovanykh zasobiv masovoi informatsii v krainakh Skhidnoi Yevropy i v Ukraini [A comparative analysis of the process of denationalizing print media in Eastern Europe and Ukraine]. *Ukrainska asotsiatsiia vydavtsiv periodychnoi presy*. Retrieved from <http://www.uapp.org/privatizationlaw/9198.html>. [In Ukrainian].
  13. Sivashova, I. (2010). Rozderzhavlennia drukovanykh zasobiv masovoi informatsii v konteksti rozvytku informatsiinoho prostoru Ukrainy [Denationalization of the print media in the context of the development of the information space of Ukraine]. *Visnyk Knyzhkovoï palaty*, 7, 41–43. [In Ukrainian].
  14. Ukrainska asotsiatsiia vydavtsiv periodychnoi presy [Ukrainian Association of Publishers of the Periodicals]. (2017). *Ohliad protsesu ta vyklyky reformuvannia komunalnoi presy*. OSCE. Retrieved from <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/364211?download=true>. [In Ukrainian].
  15. Voitsekhivska, O. (2016). Velyka problema na shliakhu mediinykh reform — tse boikot okremykh orhaniv mistsevoi vlady [A major problem on the way to media reform is the boycott of individual local authorities]. *Zhurnalyst Ukrainy*, 7–8, 38–39. [In Ukrainian].